

XI. Kognitivní přístupy k diskursu v politice a společnosti

1. Check test

- Jaký je (podle G. Lakoffa) rozdíl mezi tzv. „přímou kauzací“ a tzv. „nepřímou kauzací“ ve vztahu k jazyku?
- Jak lze definovat konzervativní a progresivní politické postoje?
- Jakým způsobem lze přistupovat k morálce z perspektivy moderních kognitivních věd?

2. Soutěžené koncepty (*Contested Concepts*)

- Abstraktní koncepty s komplexní vnitřní strukturou, jež jsou chápány různě, v závislosti na povaze konceptuálního pozadí či „světonázoru“ (*worldview*)
 - Soutěžené koncepty mají „nesoutěžené“ jádro – všichni se na něm shodnou
 - Soutěžené koncepty mají nspecifikované složky, jež jsou předmětem „soutěžení“
- Příklad: „demokracie“
„svoboda“
„umění“
„regulace“

3. Rámčování (*Framing*)

- Charles J. Fillmore: „Kterémukoliv slovu rozumíme pouze ve vztahu k určitému pojmovému RÁMCI.“
- **Rámec** (*frame*) = Mentální struktura složená z konceptů, která člověku umožňuje porozumět světu
- Rám(c)ování – Zasazování pojmů do specifických pojmových rámců
- Fakta a rámce → těsný vztah; negace rámce → aktivace rámce
- Rámce nejsou vždy „morálně“ neutrální

4. „Politický mozek“

- Emoce a racionalita
- Objev tzv. „zrcadlových neuronů“ (*mirror neurons*)
 - Giacomo Rizzolatti, Vittorio Gallese
 - Zrcadlové neurony – fyziologický základ empatie (?)
- Mozková centra pro pozitivní vs. negativní emoce
 - Dopamin = neurotransmitter (neuropřenašeč) pro pozitivní emoce
 - Norepinefrin (Noradrenalin) = neurotransmitter pro negativní emoce
- Emoce → morálka → politika
 - Pozitivní emoce = „dobrý“ = morální
 - Negativní emoce = „zlý“ = nemorální
 - Politika = chování, jež prosazuje morální opatření ve společenských vztazích

5. Morální modely

- George Lakoff (nar. 1941)
- Konceptuální metafora STÁT je RODINA
- Odlišné pojetí rodiny (a její politiky) → odlišné pojetí státu (a politiky)
- Základ konzervativního vs. progresivního (liberálního) uvažování spočívá ve dvou odlišných morálních modelech:
 - Model **přísného otce** (*Strict father morality*)
 - Model **pečujícího rodiče** (*Nurturing parent morality*)
- Model přísného otce:
 - Přirozená povaha (řád) světa
 - „Přísný otec“ = morální autorita
 - Klíčová role **disciplíny**
 - Morální hierarchie:
 - Bůh > člověk
 - Člověk > příroda
 - Disciplinovaní (= silní) > nedisciplinovaní (= slabí)
 - Bohatí > chudí

- Zaměstnavatelé > zaměstnanci
- Dospělí > děti
- Západní kultura > jiné kultury
- Naše země (U.S.A.) > jiné země
- Muži > ženy
- Bílí > ne-bílí
- Křesťané > ne-křesťané
- Heterosexuálové > gayové (aj.)

- Model pečujícího rodiče:

- Klíčová role **empatie**
- „Pečující rodič“ = zdroj empatie
 - Genderová rovnocennost
 - Ochrana
 - Podpora
 - Výchova k empatii

- Tzv. „bikonceptualismus“ = disponování oběma morálními modely

Shrnutí: Dokážu to?

- Dokážu identifikovat (konceptuální) metaforu v politickém diskursu?
- Umím charakterizovat morální model přísného otce a morální model pečujícího rodiče?
- Dovedu dát příklady konzervativních a progresivních postojů k témuž předmětu?
- Dokážu dát alespoň tři příklady konzervativní hierarchie?
- Umím vyložit soutěžený koncept (např. svoboda) z konzervativní i progresivní perspektivy?

6. Doporučená literatura

- Lakoff, G. *The Political Mind: Why You Can't Understand 21st-Century American Politics with an 18th-Century Brain*. Viking Adult. 2008. Druhé upravené vydání z roku 2009 jako *The Political Mind: A Cognitive Scientist's Guide to Your Brain and Its Politics*.
- Lakoff, G. *Whose Freedom?: The Battle Over America's Most Important Idea*. Farrar Straus Giroux. 2006.
- Lakoff, G. *The All New Don't Think of an Elephant!: Know Your Values and Frame the Debate*. Chelsea Green Publishing Company. 2014.
- Lakoff, G. & Durán, Gil. *FrameLab*. Podcast: <https://framelab.us/podcast/>